

УДК 598.28

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ТА ЕКОЛОГІЯ СІНАНТРОПНИХ ТВАРИН МІСТА ЖИТОМИР ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ

Тептерьова Луїза Василівна
Студентка
Максименко Юлія Вікторівна,
к.б.н., доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Анотація: На даний час сучасний світ має численні виклики у сфері природничих наук та охорони екології навколишнього середовища, які ставлять під загрозу баланс природи та впливають на екологічні системи. Одним із аспектів цього впливу є видове розповсюдження, діяльність та екологія синантропних тварин. В цій роботі досліджується необхідність аналізування та розуміння проявів цього явища, вивчення екологічних особливостей синантропних хребетних тварин м.Житомира є важливою та актуальною темою на сьогоднішній день.

Ключові слова: синантропи, видове різноманіття, Житомир, екологія, тварини.

Синантропні тварини – це тварини, які живуть поруч з людьми і залежать від них для свого існування, це явище яке тісно пов'язане з виникненням мегаполісів і їх розвитком. Ці тварини зазвичай зустрічаються в містах, де їхнім джерелом їжі та притулку є будівлі, сміттєзвалища та інші людські споруди.

Синантропія – це пристосування організмів до мешкання поблизу людини, оскільки з появою поселень знищуються природні біоценози і створюються нові з вільними і своєрідними екологічними нішами, які освоюються тваринами різного походження. Розрізняють наступні форми синантропії:

1. облігатна (повна) – вид зустрічається тільки в зоні поселень людини;

2. факультативна – види мають в зоні поселень людини оптимальні умови існування, однак утворюють популяції і поза антропоценозами, з яких можлива міграція в природні біотопи [1].

Багато видів, які ще нещодавно (25–30 років тому) проживали лише у своїх споконвічних місцях існування, не змінених або дуже мало змінених господарською діяльністю людини, наразі дуже активно освоюють окультурений ландшафт. У кожного виду тварин процес освоєння окультурених біотопів відбувається з певними особливостями. Одні з них уже тривалий час існують поряд з людиною, завдяки своїм високим здатностям до адаптації, інші проникають в антропогенний ландшафт дуже повільно. В той же час, окремі види взагалі, принаймні поки що, не спроможні зносити навіть незначні прояви антропогенної трансформації своїх споконвічних місць існування і мають обмежене поширення та чисельність [2]. Синантропізм історично сформувався в процесі еволюції. Його основними причинами були боротьба за їжу, житло, тобто в умовах жорстокої конкуренції. Коли тваринам не вистачало їжі, вони вимушені були селитися поблизу людського житла, але важливо зауважити, що синантропні види не лише створюють виклики для міського управління, але і мають своє місце в екосистемі міста. Вони можуть виконувати роль в утилізації відходів та боротьбі з шкідниками. Проте важливо забезпечити баланс між цими видами та збереженням природного біорізноманіття. Самі поширені синантропи – це птахи. Вони є невід’ємною частиною всіх природних середовищ. Птахи поширені скрізь, де є сприятливі умови для їхнього життя. Синантропні види птахів, які можуть бути спостережені у місті Житомирі, є важливою складовою біорізноманіття цього регіону. Вони адаптувалися до умов міського і сільського середовища та часто взаємодіють з людьми. В результаті дослідження було встановлено, що найпоширенішими є такі види птахів: голуб сизий (*Columba livia* L., 1789), великий строкатий дятел (*Dryobates major* L., 1758), велика синиця (*Parus*

major L., 1758), горобець хатній (*Passer domesticus* L., 1758), шпак звичайний (*Sturnus vulgaris* L., 1758), дрізд чорний (*Jurdus merula* L., 1758), сіра ворона (*Corvus crone* L., 1758), ластівка міська (*Delichon urbica* L., 1758), грак (*Corvus frugileus*) [3]. Ці синантропні види птахів можуть взаємодіяти з жителями міста, маючи вплив на міське довкілля та природні екосистеми. Моніторинг та вивчення їхньої поведінки допомагає зрозуміти, як вони пристосовуються до умов міського життя та як можливо співіснувати з цими видами в гармонії. Синантропні види ссавців також, як і птахи, є невід'ємною складовою частиною екосистеми міст і сіл. Їх часто можна помітити в містах і їх околицях, а також селах, де вони взаємодіють з людьми та мають чималий вплив на життя міста. Загалом найбільш серед синантропних ссавців поширенні дрібні види.

Місто є своєрідним і гетерогенним середовищем існування дрібних ссавців з великою кількістю різноманітних біотопів і нових екологічних ніш. З одного боку, тут є значні скупчення кормів, приміщення, які обігріваються, та інші сприятливі умови [4].

У підсумку маємо, що синантропні види тварин мають складну взаємодію з жителями та міським середовищем. Вивчення їхньої екології, ролі в екосистемі та методів контролю популяцій є важливою складовою збереження балансу в цьому унікальному міському середовищі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Коновалова О. О., Андрейко Г. П. Екологія: методичний посібник для проведення лабораторних робіт. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 56 с.
2. Загороднюк І. В. Фауна в антропогенному середовищі / Серія: Праці Теріологічної Школи, випуск 8. Луганськ, 2006. 245 с.
3. Мелюк А.О., Голубенко О.С. Птахи-синантропи міста Коростень. Київ, 2016. 39-40 с.
4. Черемних Н.М. Особливості методик екологічних досліджень дрібних ссавців в урбанашафтах. Львів, 2004. С. 129 – 138.